

Ústav teorie a praxe ošetrovatelství 1. LF UK

Posudek vedoucího práce

Název: Proměna kompetencí sester pečujících o onkologicky nemocné
Autor práce: Bc. Hana Vaňourková
Vedoucí práce: Doc. PhDr. Richard Jedlička, Ph.D.
Oponent: PhDr. Jana Kocourková

Volba tématu: Téma: „Proměny kompetencí sester pečujících o onkologicky nemocné“ je možno považovat za vhodně volené, jak s ohledem na závažnost sledované oblasti zdravotní péče, tak s přihlédnutím předchozímu zaměření bakalářské práce Hany Vaňourkové.

Cíl práce: Hlavním cílem předkládané práce bylo zachytit obraz změn v ošetrovatelské péči o onkologicky nemocné v sesterských časopisech a rovněž postihnout to, jakým způsobem se měnily kompetence sester za uplynulé půl století (přesněji za sledované období let 1960 – 2004).

Teoretická část: Teoretická východiska práce obsahuje především kapitola 3. a částečně kapitola 4. Autorka popisuje podmínky upravující odbornou přípravu sester na povolání a poskytování ošetrovatelské péče o nemocné v nejobecnější rovině, jak je vymezují příslušné právní předpisy. Dále se zabývá proměnami kvalifikační přípravy na sesterské povolání, univerzitním studiem sester a specializačním vzděláváním sester v péči o onkologicky nemocné. Zabývá se rovněž vývojem sesterských organizací se zaměřením na péči o pacienty s nádorovým onemocněním. V této části textu je možno shledat určité rezervy. Je pravděpodobné, že příčinou jsou nedostatečné osobní zkušenosti. Toto však nehodnotím jako zásadní nedostatek, neboť vlastní cíl výzkumu byl stanoven jinde: těžištěm diplomové práce je kvalitativní analýza obsahu článků charakterizujících ošetrovatelskou péči o onkologicky nemocné v českých sesterských časopisech vydaných v letech 1960 – 2004.

Za velmi poctivě zpracovanou a originální lze označit část textu věnovanou metodologii výzkumné činnosti, jež byla odvozena z prací Bernyho Glasera, Anselma Strusse a Juliet Corbinové.

Empirická část: základní výzkumné předpoklady: Problém je jasně určen, je aktuální a jsou srozumitelně vymezeny důvody k jeho zkoumání.

Užité metody výzkumného šetření: Kvalitativní analýza obsahu 210 článků zabývajících se ošetrovatelskou péčí o onkologicky nemocné, které byly otištěny v seriálových publikacích *Zdravotnická pracovnice* (109 článků publikovaných v rozmezí let 1960 – 1991) a *Sestra* (101 článků publikovaných od r. 1991 do r. 2004).

Jako pomocná výzkumná metoda je užít kvantitativní rozbor vybraných prvků souboru. Vhodný výběr umožňuje sledování proměn publikačního odrazu péče o onkologicky nemocné v průběhu téměř půl století vývoje moderního ošetrovatelství u nás. Po primární analýze obsahu článků, v níž byly v textech hledány vybrané znaky a sledována jejich mohutnost, byla provedena sekundární analýza protokolů z článků a ve třetí fázi byla sledována dynamika proměn sledovaných znaků v čase.

Užití metody kvalitativního výzkumu, konkrétněji analýzy dokumentů a hermeneutické práce s texty odborných článků z oblasti zdravotní péče, je odpovídající stanoveným úkolům.

Charakteristika zkoumaného vzorku: 210 článků otištěných v seriálových publikacích *Zdravotnická pracovnice* (101 článku) a *Sestra* (109 čl.) zabývajících se ošetrovatelskou péčí o onkologicky nemocné. Již porovnání obou časových pásem v souvislosti s počty vzniklých textů vztahujících se k onkologické problematice je zajímavé (31 let: 109 x 14 let: 101).

Kvalitativní (zčásti rovněž kvantitativní) analýza souboru textů se týkala jak obsahu, tak rovněž autorství článků z hlediska pracoviště a pracovního zařazení pisatele článku. Základní soubor dvou set deseti časopiseckých textů, je jednoznačně vymezen, časový rozsah výběru je uvážlivě stanoven, základní znaky vyhledávané v souboru (viz položky protokolu) jsou vypovídající. Popis vzorku a způsobu výzkumné činnosti dovoluje ověření výsledků šetření, zopakování výzkumu za stejných podmínek a další pokračování v započaté práci. Pro potřeby primární analýzy byl zkonstruován originální výzkumný formulář, pro sekundární a terciární analýzu byly připraveny důmyslné přehledové tabulky. Pro větší názornost při prezentaci získaných zjištění byly zpracovány grafy ilustrující, do kterých oblasti péče o onkologicky nemocné byla v určitém pětiletém období centrována pozornost.

Výstupy, výsledky, jejich přínos:

Výstupy jsou přesvědčivé: autorka na souboru 210 textů publikovaných během 45 let dokumentuje proměny kompetencí sester. V šedesátých letech byly sestry považovány především za asistentky lékaře. Tomu odpovídá též fakt, že odborné články určené k jejich dalšímu vzdělávání psali především lékaři. S rostoucím vzděláním i sebeuvědoměním prostřednictvím stavovských organizací přebíraly sestry stále větší díl zodpovědnosti za komplexní zajištění péče o člověka nejenom v nemoci, při uzdravování a rehabilitaci, ale i při péči o umírající a psychologické podpoře nejbližšího sociálního okolí.

Autorka svými analýzami přesvědčivě dokládá rostoucí zaměření sester na problematiku terapeutických postupů, technické stránky ošetrovatelské péče, ošetrovatelských diagnóz, somatické a psychosociální péče o pacienta.

Za zajímavé zjištění pokládám proměny v zaměření článků na problematiku osvěty a prevence. Vrcholem zájmu o edukační činnost s pacienty a jejich sociálním prostředím bylo období 1970-74 (100 % článků). Od roku 1985 takovýchto článků ubývá, přičemž podle Vaňourkové je v období let 2000 až 2004 pouze 17% textů zaměřených do preventivně-výchovné oblasti.

Literatura a práce s literaturou:

Autorkou prostudovaná a zpracovaná literatura obsahuje 210 časopiseckých článků a 27 dalších položek – převážně z oblasti teorie a výuky ošetrovatelství a metodologie výzkumu. Tři odkazy upozorňují na elektronické prameny. Takový rozsah je u magisterské práce úctyhodný. Citace jsou relevantní, jsou prováděny v souladu s příslušnými normami a umožňují čtenáři pohodlnou identifikaci užitých publikací. Za relativní nedostatek lze považovat ojedinělou práci s cizojazyčnými texty v té části diplomové práce, která se týká ošetrovatelské teorie. Přehlédneme-li tuto skutečnost, lze práci literaturou hodnotit jako vzornou.

Formální náležitost, vnější úprava, přehlednost: Po stránce vnější úpravy a přehlednosti lze předloženou diplomovou práci hodnotit velmi pozitivně. Za formální slabinu textu bych označil přepisy (např. s.11: „určila“; s.18: „užívámě“; s.32: „Slezka“ místo: „Slezska“), stylistické neobratnosti a gramatické chyby, které zůstaly neopraveny (např. s.60: „Počet článků popisujících tyto ošetrovatelské postupy představoval 40 % a to z důvodu, že v tomto období začly být autory článků včetně lékařů i sestry, které právě psali o ošetrovatelských postupech v rámci somatické péče o pacienta.“).

Kvalita příloh: Přílohy výborně dokumentují způsob výzkumného přístupu k řešení zvoleného problému. Jsou přehledné, názorné, graficky velmi dobře pojaté.

Celkové hodnocení práce:

Zvolené téma je aktuální, zpracování svědomité, výsledky jsou prezentovány přesvědčivě a jsou zajímavé. Za zásadní přínos předložené diplomové práce pokládám příspěvek Hany Vaňourkové k rozvoji ošetrovatelského výzkumu. Tak lze označit v rozpracování originální metody kvalitativního zkoumání obrazu sledovaného jevu (zde vybrané činnosti týkající se péče o onkologicky nemocné) v poměrně dlouhém časovém úseku. Užití postupy práce se seriálovými publikacemi jsou podrobně popsány a umožňují proto využití v dalších aplikacích.

Otázky k obhajobě:

- 1) V čem diplomantka spatřuje hlavní úkoly pro další vzdělávání sester ve sledované oblasti ?
- 2) Kam by měl podle jejího soudu směřovat další ošetrovatelský výzkum týkající se péče o onkologicky nemocné?

Návrh klasifikace: Přes výše uvedené dílčí nedostatky hodnotím práci jako výbornou.

V Praze 1. června 2007

Podpis vedoucího práce:

Doc. PhDr. Richard Jedlička, Ph.D.